

Baltsgedrag van de grootoorvleermuis

Guido Keijl

In Zoogdier 1991 nummer 4 doet Zomer Bruijn verslag van zijn waarnemingen van baltsgedrag door een grootoorvleermuis in het voorjaar. Over de paartijd en het paargedrag van grootoorvleermuizen in Nederland is vrijwel niets bekend en navraag bij Nederlandse vleermuisonderzoekers leverde weinig op. Zelf heb ik in de zomer een soortgelijke waarneming van het baltsgedrag door grootoorvleermuizen gedaan, die mogelijk zelfs op paring duidt.

Verschillen in paartijd

Voor zover bekend paren de Nederlandse soorten van het geslacht *Myotis* in het najaar (Schober & Grimmerger 1987), hoewel ook 's winters wel parende vleermuizen van dit geslacht in groeven worden waargenomen. Rosse vleermuizen *Nyctalus noctula*, dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus* en ruige dwergvleermuizen *Pipistrellus nathusii* paren in de nazomer. De mannetjes van deze soorten bakenen dan een territorium af en proberen door luid te roepen paarlustige vrouwtjes te verleiden (Kapteyn 1991). In de andere maanden van het jaar is de sociale roep van de dwergvleermuizen ook te horen, maar minder vaak en minder intensief. Zomer Bruijn rapporteerde een waarneming van baltsgedrag van een gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus* in het voorjaar (Bruijn 1991).

Sociale roep

De sociale roep van de grootoorvleermuis is, evenals die van de dwergvleermuizen, het gehele seizoen te horen. Deze sociale roep verschilt sterk van de zachte sonar en lijkt wel wat op de sociale roep van beide soorten dwergvleermuizen, maar is regelmatig. De roep wordt ongeveer één keer per seconde voortgebracht en klinkt met het 'blote oor' als een dun 'tsp tsp'. Door de batdetector is de

roep bij 20 kHz te horen als een knalende zweepslag. Omdat de roep met grote regelmaat wordt voortgebracht, is de vleermuis in de vlucht met het blote oor vaak goed te volgen. Dit in tegenstelling tot sociaal roepende dwergvleermuizen. Uit eigen waarnemingen is herhaalde malen gebleken dat in de nazomer, met name eind augustus, soms een sterk verhoogde activiteit is waar te nemen van sociaal roepende grootoorvleermuizen (Keijl et al. 1992).

Opvallend gedrag

Het meest opvallende gedrag door grootoorvleermuizen werd in de nacht van 28 augustus 1991 in het kastelbos Renswoude (Utrecht) waargenomen. Er werden toen gewone grootoorvleermuizen vastgesteld in een deel van het bos waar deze soort eerder in de zomer niet was aangetroffen. Op vijf plaatsen in het bos werden luid roepende en rondvliegende exemplaren gezien. Allen vlogen met aanzienlijke snelheid op 1-3 meter boven de grond in wijde bogen, waarbij ze regelmatig op zeer korte afstand van de waarnemers passeerden. Als er een zaklamp werd gebruikt verdwenen de vleermuizen, maar als het weer donker was kwamen ze spoedig terug alsof ze zich even achter een boom hadden schuilgehouden. Ook vanuit bomen werd luid geroepen. Eén

exemplaar riep vanuit een gat in een boom terwijl een andere grootoorvleermuis roepend rond de boom vloog. Vanuit een ander gat was een flink geschreeuw te horen van tenminste twee exemplaren.

Hoewel niet met zekerheid kon worden vastgesteld dat het hier om paargedrag ging, is dit de meest waarschijnlijke verklaring. Verwisseling met jonge grootoorvleermuizen kan op grond van het vlieggedrag worden uitgesloten. Juist uitgevlogen vleermuizen vliegen nogal klungelig en zijn gemakkelijk als zodanig te herkennen. Verwarring met andere vleermuissoorten kon eveneens worden uitgesloten op grond van de grootte en de grijswitte buik van de dieren. Bovendien zijn bij twee exemplaren in boomholten de enorme oren gezien.

Voor- en najaar

Uit buitenlandse onderzoek is bekend dat door gewone grootoorvleermuizen in het najaar en opnieuw in het voorjaar wordt gepaard (Stebbing 1970, Horáček 1975). Bovendien maken Stebbings en Horáček aannemelijk dat mannetjes, in tegenstelling tot bijvoorbeeld dwergvleermuizen, actief op zoek gaan naar vrouwtjes. Geen van beide auteurs maakt echter melding van lokgeluiden. Waarnemingen aan een verwante soort uit het geslacht *Plecotus* zouden overigens wel in deze richting kunnen wijzen (Kunz & Martin 1982). Overigens werden er bij twee Noord Amerikaanse *Plecotus*-soorten aanwijzingen gevonden voor een gespreide paartijd die liep van het najaar tot in de winter (Jones 1977, Kunz & Martin 1982).

Verwarrend genoeg wordt door Stebbings en Horáček voor de grijze grootoorvleermuis *P. austriacus* juist weer vermeld dat deze niet in het voorjaar paart. Deze laatste is in Nederland echter zo zeldzaam dat we ons voorlopig tevreden kunnen stellen met de constatering dat de gewone grootoorvleermuis vermoedelijk het hele jaar door paart, behalve dan misschien tijdens de kraamperiode in de zomer.

Grootoorvleermuizen verlaat zijn schuilplaats.

Foto Dick Klees

- Horáček, I., 1975. Notes on the ecology of bats of the genus *Plecotus*. Věstník Čs. Spol. Zool., 39:195-210.
- Jones, C. 1977. *Plecotus rafinesquii*. Mammalian Sp. 69:1-4.
- Kapteyn, K., 1991. Sociale geluiden van gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* en rosse vleermuis *Nyctalus noctula* in het najaar. Nieuwsbrief Vleermuiswerkgroep Nederland, 4(2):11-14.
- Keijl, G., F. van der Vliet & E. Jansen, 1992. Vleermuizen in enkele terreinen van Stichting Het Utrechts Landschap, zomer 1991. Stichting Vleermuisonderzoek.
- Kunz, T.H., & R.A. Martin, 1982. *Plecotus townsendii*. Mammalian Sp., 175:1-6.
- Schober, W., & E. Grimmerger, 1987. Die Fledermäuse Europas: kennen, bestimmen, schützen. Kosmos, Stuttgart.
- Stebbing, R.E., 1970. A comparative study of *Plecotus auritus* and *P. austriacus* inhabiting one roost. Bijdrage Dierkunde 40:91-94.

Literatuur

Bruijn, Z., 1991. Baltsgedrag van de grootoorvleermuis. Zoogdier, 2(4):10-12.

Guido Keijl, Stephensonstraat
15 I, 1097 BA Amsterdam.